

Mi lehetett valójában a kubikiri?

Az alábbi írás a Kubikiri Tantō kérdéskörét járja körül. Alapjául a Nihontō Message Board fórum egyik témája szolgált, amelyet e különleges pengetípus kutatása során forrásként használtam. Az itt közölt fordítások nem a teljes beszélgetést adják vissza, hanem annak válogatott kivonatát. Kizárólag azokat a hozzászólásokat és információkat tartalmazzák, amelyek érdemi, a téma szempontjából releváns adatokat közölnek, miközben a nem használható vagy érdemi tartalommal nem bíró megjegyzések kimaradtak.

Úgy ítélt meg, hogy az így összegyűjtött és rendszerezett anyag más érdeklődők és kutatók számára is hasznos lehet. A piros kiemeléssel jelölt részek a saját kiegészítéseimet és megjegyzéseimet tartalmazzák, amelyek az eredeti szöveg értelmezését vagy kontextusát hivatottak árnyalni.

Nemrég fotókat tettem közzé egy általam birtokolt kubikiri (fejvágó tantō) tőréről, egyrészt azért, hogy információt kérjek róla, másrészt pedig, hogy bemutassak egy igazán szokatlan darabot. A kapcsolódó beszélgetés itt található:

<http://www.militaria.co.za/nmb/topic/23063-now-for-something-different-ninja-sword/>

Amikor ezt a kardot az eBayen meghirdettem, egy másik eBay-felhasználó fotókat küldött a saját kubikirijéről, és hozzájárult ahhoz, hogy ezeket itt megosszam. Ha a többiek közül is rendelkezik valaki kubikirivel, örömmel vennénk, ha fotókat osztana meg róla.

Üdvözlettel, Bob

A másik eBay felhasználó kubikirije:

Bazza (Barry T.)

A csaták kora régen elmúlt, ezért felmerül bennem a kérdés, hogy ez nem inkább egy ikebana mester számára készült, igényesen kivitelezett virágvágó eszköz-e. Nem olvastam el a *mei*-t, de tippem szerint Edo-kori lehet, ami miatt egy kifejezetten fejek levágására szolgáló *kubikiri tantō* meglehetősen valószínűtlennek tűnik.

Rich S.

A honlapomon található egy rövid összefoglaló erről a témáról. Én inkább a bonsaihoz vagy faszépvágáshoz kapcsolódó értelmezéseket tartom valószínűnek.

<http://www.japanesewordindex.com/unji.htm>

Itt látható a linken látható kubikiri tanto-ról való kép és leírás:

A kubikiri (vagy kubigiri) egy szokatlan formájú japán tantō. A kubikirin a vágóél a belső íven helyezkedik el (extrém uchi-sori), a legtöbb kiri-ha alakú, és nem rendelkezik kissaki-val (hegygel). Számos lehetséges használata volt, és sok „mesés történet” keringett róla. A kubikiri kifejezést hagyományosan „fejvágóként” fordítják. Ez a tantō-stílus valószínűleg magas rangú samurájok kíséreinél fordult elő, akiknek feladata az elhunyt ellenségek fejének eltávolítása volt, mint a csatában szerzett „trófeák”.

Bár ez a használat az ősi időkben valóban előfordulhatott, későbbi korokban leginkább ceremoniális kardként szolgált, esetleg rangjelzésként viselték.

Ezeket a kardokat bokuwari tantō-nak is nevezik, ami „fa hasító” -t jelent. Előfordulhatott, hogy szén vagy füstölőanyag (pl. a teaceremónia vagy az illatszerepjátékhoz) aprítására használták. Egyesek ezt a tantō-stílust „orvosi késeként” is emlegetik, mivel kissaki hiányában elméletileg nem volt alkalmas támadásra, így rangos személyek hordhatták, akik jogosultak voltak kard viselésére, de nem harcoltak.

Lehetséges az is, hogy ezt a tantō-stílust (hanakiri) gazdag személyek számára készítették, például bonsai és kertészeti munkákhoz vagy ikebanához, hasonlóan az alább említett saw-tantōhoz. Másik lehetőség, hogy erdészeti tisztviselők használták a vágások vagy dugványok begyűjtésére.

E típusú tantōk Meiji-kora Showa kori darabok, amikor a legtöbb kardkészítő és koshirae-művész kevés megrendelést kapott hagyományos kardokra. Bármilyen is legyen a használatuk, ez a tantō-stílus viszonylag ritka a nyugati gyűjteményekben.

Jean L.

Fejvágó biztosan nem. Inkább *nata*.

Surfson (Bob S., a téma indítója)

Úgy látom, uraim, mindannyian eléggé ragaszkodunk a saját álláspontunkhoz. Figyelmen kívül hagyjuk mindkét darab rendkívül igényes szerelékét, és inkább kertészeti eszközként értelmezzük őket? Ezek nagyon gyenge magyarázatok, mert az adatok nem támasztják alá őket. Az ilyen szerelések rövid idő alatt tönkrementek volna kerti vagy szénnel végzett munka során. Miért lenne az enyémen nyílás kozuka vagy kogai számára, amikor egy umabari volt benne?

A *mei* kapcsán úgy vélem, hogy Tanba no kami Kanemichi lehet, bár a Tanba részben nem vagyok biztos. Várjunk, amíg felbukkan még egy példány, és meglátjuk, változik-e a véleményük. A céloom pusztán a kérdés tisztázása. Mint a legtöbb vitában ezen a fórumon, itt is pusztán szórakozásból veszek részt.

A Japanese Sword Index ugyan a *kunikiri* keresésnél valóban a fejvágó funkcióval indít, majd később más elméletekbe megy át. Nem vitatom, hogy az egyszerű fa nyelű, konkáv pengék gyakran kerti eszközök, de meggyőződésemm, hogy a bemutatott két darabot nem ilyen célra készítették, és nem is kertben való viselésre szánták.

Lee Bray

Mindig is foglalkoztatott ezeknek a rendeltetése. Ha nata, miért nem egyszerű nata? Egy ilyen selyemmel, lakkozással és rájabőrrel díszített darab töredékével sem ér fel árban egy hagyományos nata.

Bonsai metszése egy ekkora pengével? Inkább az ujjainkat vágnánk le, mint hogy tiszta vágást ejtsünk. Metszőollók régóta léteznek, és sokkal alkalmasabbak erre.

Kizárólagos fejevágó? Hány fejet gyűjt össze valaki egy szamurájélet során?

Egy daimjó számára készült nata elképzelhető, de a minőségük ritkán sugall daimjói megrendelést.

Egy kép a fent említett Nata-ról:

Surfson

Felmerült, hogy a tényleges fejlevágást egy szamuráj kíséző végezte. Egy csata után sok holttest lehetett, és sok „trófea”. Egyszerű művelet: megfogni a hajcsomót, megfeszíteni a fejet, levágni, majd elhelyezni egy tárolóban.

Jean

Egy *shinsa* sokat elmondhatna, Bob. Markus utolsó mondata viszont önmagáért beszél.

md02geist (Rob W.)

Ezek könnyen lehetnek faszénhez vagy más ceremóniális célra használt pengék. Sok olyan kard létezik, amely nyilvánvalóan nem harcra készült, például a szentélyek kardjai. Egy ceremóniális előkészítő penge is készülhetett kiváló minőségben és szereléssel.

Carlo Giuseppe Tacchini

Ha egy hagyományos *tantō*-val vagy *wakizashi*-val is könnyedén le lehet vágni egy fejet, miért kovácsoltak volna külön erre a célra ilyen pengéket?

Joshua Reid

A skalpolás legalább olyan gyakori volt, mint a fejlevágás. Harminc skalpot sokkal könnyebb volt cipelni, mint fejeket. A szamurájok hírhedtek voltak a fejek gyűjtéséről, és ez a penge forma talán alkalmasabb volt erre, mint más pengék.

lonely panet

Jobbkezes ember számára a penge szerkezetének fordítottnak kellene lennie, hogy egyáltalán hatékony legyen. A *shinogi* elhelyezése nem teszi lehetővé a megfelelő vágási szöget.

Személy szerint úgy gondolom, hogy ez egy kerti *nata*, és a tulajdonos előre eldöntötte a kérdést, mielőtt tanácsot kért volna.

Guido

Negyven év Japán tartózkodásom alatt soha nem találkoztam olyan pengével, amelyet kubikiri-nek neveztek volna. Nem ismerek japán forrást vagy ábrázolást erről. Stone glosszáriuma említi, de abban több ismert tévedés is van. Tud valaki megbízható, lehetőleg japán forrást?

A japánok nem gyakorolták a skalpolást. A hajcsomó levétele igen, de skalpolás nem.

Ian Bottomley

A *nata* nem játszott szerepet a bonsai metszésében, viszont fontos része volt a teaszertartásnak. A kiemelt vendéget egy szolga vezette végig a kerten a teaházig, aki egy *nata* segítségével jelképesen „megtisztította” az utat. Nem az akadályok eltávolítása volt a cél, hanem a tisztelet kifejezése. Ebben az összefüggésben nem meglepő, hogy igényesen szerelt darabokról van szó.

leo (Martin)

Gyűjteményemben van egy szép *nata*, amelyet nagyapám hozott Japánból 1912-ben. Finoman faragott elefántcsont *koshirae*-val rendelkezik.

A markolat finomsága kizárja a fejbágás lehetőséget, még ha nagyapám „fejbágó késként” is vásárolta meg. Eladhatóbb volt így, mint kerti eszközként.

seattle1 (Arnold F.)

A bemutatott *kubikiri* ellentmond annak, ami a japán vágófegyvereket hatékonyá teszi. A hagyományos *nihontō* vágóképességének alapja a húzó vágás és a geometria. A bemutatott forma erre alkalmatlan, legfeljebb ismételt csapkodásra, például ágak levágására. Hogy miért választanák ezt egy *tantō* vagy *wakizashi* helyett, számomra érthetetlen.

Névtelen hozzászóló (nihontō kezdő)

Egy kérdés egy *nihontō*-újonctól.

Miért lenne szükség külön eszközre a halott vagy haldokló szamurájok lefejezéséhez? A csatatéren ott volt a *tachi*, a *katana*, a *wakizashi*, a *naginata* és a *tantō* is. Miért kellene egy drága, látszólag értelmetlen eszközt magukkal vinni a harcba?

Surfson (Bob S.)

A kérdésben szándékosan agnosztikus álláspontot képviselek, vagyis nem döntöttem el, hogy a *kubikiri* legenda-e vagy valódi eszköz volt. Ha mégis a használata mellett érvelünk, akkor egy földön fekvő test esetében a csapkodó mozdulatok könnyen tompíthatják a katanát vagy más hosszú pengét, amikor a földet érik. Ha az ember a hajánál fogva megemeli a fejet, majd a pengét maga felé húzza, az ésszerű módja lehet az ellenség lefejezésének. Ebben az esetben egy befelé ívelő él kifejezetten előnyös lenne.

Stephen

Egyetértek Bobbyval. Egy csata után sok fejet kellett begyűjteni. Miért csorbítaná ki valaki a *wakizashi*-ját?

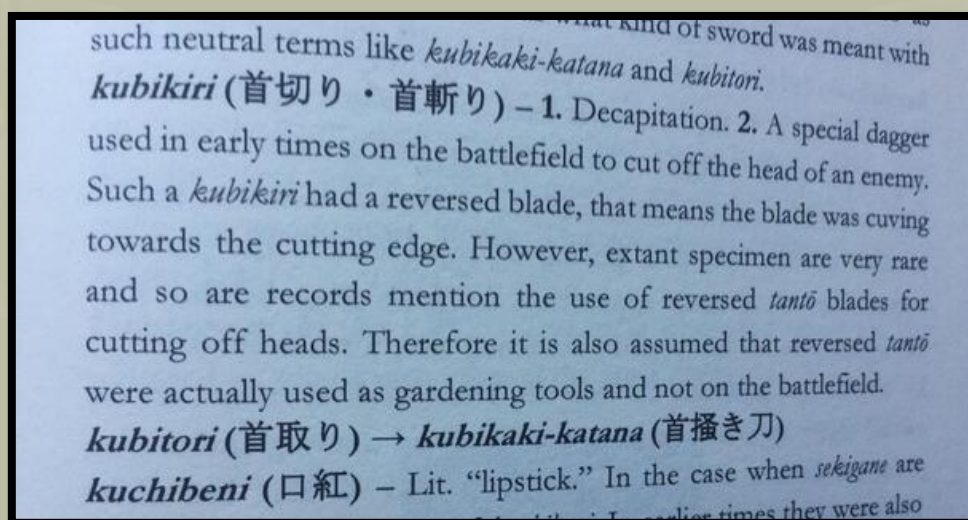
Jean

Először is: látott már bárki kubikiri-ként árult pengét egy japán *nihontō*-kereskedő weboldalán?

Másodszor: a nata vagy a kubikiri egy shaku-nál rövidebb. Próbáljon meg valaki egy ilyen eszközzel fejet levágni és átvágni a gerincet. Ez inkább csapkodás, mint vágás. Egy katana finom, húzó vágása gyorsabb és hatékonyabb. Ráadásul számos módja van annak, hogy egy holttestet úgy helyezzenek el, hogy a fejet katana-val vagy wakizashi-val levágják.

Legjobb tudomásom szerint nem olvastam semmit egy ilyen speciális eszközről. Ha valaki tud könyvre mutató hivatkozást, amely fejvágó pengékről szól, szívesen elolvasom.

Kiegészítés: olvassátok el Markus Sesko *Encyclopedia of Japanese Swords* vonatkozó részét a *kubikiri*-ről.

Kubikiri (首切り / 首斬り) – 1. Lefejezés. 2. Egy különleges tőr, amelyet a korai időkben a csatatéren az ellenség fejének levágására használtak. Az ilyen *kubikiri* fordított pengéjű volt, vagyis a penge íve a vágóél irányába hajlott. A fennmaradt példányok azonban rendkívül ritkák, és a történeti források is csak elvétve tesznek említést fordított pengéjű *tantō* -k fejlevágásra való használatáról. Emiatt az is feltételezhető, hogy ezek a fordított pengéjű *tantō*-k valójában inkább kertészeti eszközként szolgáltak, nem pedig harctéri fegyverként.

Surfson

Jogosak a megjegyzéseid, Jean. Én csupán egy példatárat próbálok létrehozni a *kubikiri*-kről, hogy a vita tárgyilagosabb legyen. Lehet, hogy egyszer előkerül egy korai szöveg, amely kifejezetten tárgyalja őket. Láttam fametszeteket, amelyek látszólag mutatják a használatukat.

vajo (Chris Sch.)

Ha fametszeteket nézünk, mindig wakizashi-t vagy tantō-t látunk.

Surfson

Mindig? Megnézted az összeset, Chris?

Carlo Giuseppe Tacchini

Valóban, az ősi tekercseken is általában wakizashi-t vagy tantō-t látunk, amelyek sokkal megbízhatóbb források, mint a későbbi fametszetek.

vajo

A fejek levétele fontos tett volt ahhoz, hogy egy szamuráj hírnevet szerezzen. Ha létezett volna egy erre szolgáló külön eszköz, miért nem ábrázolják a képeken?

Jean

A Carlo által bemutatott tekercsen nagy valószínűséggel egy tantō-t használnak, a tachi kísérfegyverét. A kubikiri-t elvileg a csata után használták volna.

Surfson

Legalább egy fametszetet láttam, amelyen ilyesmi szerepel, de most nincs meg, és nem tudom, hol található.

seattle1 (Arnold F.)

Kérem, nézzék meg a mai hozzászólásomat. Az itt emlegetett „kubikiri” forma teljes ellentmondásban áll a japán kard legfontosabb tulajdonságával, mégpedig a vágás hatékonyságával. Az ilyen „kubikiri” legfeljebb durva csapkodásra lenne alkalmas. Ehhez viszont nehéznek kellene lennie. Vajon egy épeszű szamuráj hordozna-e plusz súlyt a már meglévő *shōtō* fegyvere mellett?

Jean

Emlékezzünk Markus könyvének egy fontos megállapítására: „Egy speciális tört használtak a korai időkben, vagyis a Heian vagy Kamakura korban. A fennmaradt példányok rendkívül ritkák, és ugyanilyen ritkák az írásos említések is a fordított élű tantō fejkvágó használatáról. Ezért feltételezik, hogy a fordított élű tantō-kat valójában kertészeti eszközként használták.”

Ezért minden, ami ma „head cutter” (fejkvágó, lefejező) néven kerül forgalomba, egyszerűen nata.

Rich S.

Véleményem szerint a kubikiri-ket inkább bonsai-hoz, mezőgazdasági vagy ceremóniális feladatokhoz használták. Láttam kiváló minőségű, edzett és díszes darabokat, valamint nagyon primitíveket is. Bár van egy oldalam, ahol a fejkvágó elmélet is szerepel, nem gondolom, hogy ez lett volna az eredeti rendeltetésük.

John A. Stuart

Sokféle állat fejét vágtam már le, és ízületeknél is választottam le testrészeket. Soha nem csapkodással dolgoztam, hanem az ízületet követve, a szalagokat átvágva. Ehhez éles, vékony penge a legjobb.

A gerinc hosszanti átvágásához vagy egyes csontos részekhez fűrész kell, terepen esetleg egy balta jellegű eszköz. A fordított élű *nata* vagy *kubikiri* rendkívül durva és gyakorlatilag használhatatlan lenne hatékony fejlevágáshoz.

Surfson

Nem jutottunk tovább, mint a legutóbbi patthelyzet, de legalább néhány új példával bővült a gyűjtemény. Amint a kétkedők megmagyarázzák, miért készülnek kertészeti eszközök finom szamuráj szerelékben, félretehetjük azt a tényt, hogy sok ember és szöveg fejvágóként hivatkozik ezekre.

Rich S.

Megkérdezte már valaki az NBTHK Kardmúzeumot erről?

Jean

Az általad bemutatott kép nem bizonyító erejű, mivel nem jelöli meg a forrást. Bárki nevezhet egy fordított élű *tantō*-t *kubikiri*-nek.

Kik azok a „sok ember”, és melyek azok a „szövegek”, amelyekre hivatkozol? Én továbbra is japán forrásokat keresek.

Nincs egyetlen bizonyíték sem arra, hogy ilyen eszközök léteztek volna, még fametszeteken sem. Markus Sesko egyértelműen fogalmaz, és ma már japán szakértők is *nata*-ként értelmezik ezeket.

Kiegészítés: az általad bemutatott penge 25 cm hosszú. Próbáljon meg valaki ilyen ívvel szeletelni. Ez minden, csak nem *kubikiri*.

Érdekes, hogy ilyen rendeltetésű penge egyetlen más civilizációban sem létezik, kivéve az indiai kukri-t, de az súlyával valódi csapófegyver. Ez nem hasonlítható egy *tantō* tömegéhez.

vajo

Talán néhány szamuráj használt *nata*-t fejlevágásra, ki tudja. De kifejezetten erre készített penge? Mennyi ilyennek kellett volna léteznie? Elképzelhető, hogy a *nata*-t korábban fejek levágására használták, és később lett belőle kerti eszköz?

Stephen

Kinek volt a feladata a fejek összegyűjtése? Aligha rangos harcosnak, inkább alantas munkának tűnik. A romantikus kardforgatás jól mutat egy filmben, de a valóság aligha így zajlott. John nagyon jó érveket hozott fel.

Kíváncsi lennék Ian B. történelmi meglátásaira is.

vajo

Úgy emlékszem, azt olvastam, hogy a lefejezés nem számított dicsőségnek. Inkább tiszteletbeli gesztus volt a daimjó felé, és megtiszteltetés annak a szamurájnak, aki életét vesztette. A család gyakran visszakapta a fejet, néha pénz ellenében. Nem minden elesett harcost fejeztek le, csak a jelentősebb szamurájokat.

Surfson

Elnézést, de pusztá logikával nem jutunk ki ebből a kérdésből. Markus bejegyzése mindkét oldalt bemutatja. Jean, félreértesz engem. Azt írtam: „Talán egyszer előkerül egy korai szöveg, amely tárgyalja őket.”

Vagy talán nem. Addig sem döntöttem el véglegesen, mi ezeknek a gazdagon szerelt pengéknek a valódi története, de azt gyengének tartom, hogy pusztán faszén- vagy favágásra szolgáltak volna.

seattle1

Ha a „kubikiri” oldalán szeretnénk érvelni, akkor azt is fel kellene tételezni, hogy ezek a pengék formájuknál fogva alkalmasabbak lennének fejlevágásra, mint a hagyományos nihontō-k. Ez viszont ellentmond mindannak, amit a japán fegyverek vágóképességéről tudunk.

Surfson

A katana és a wakizashi íveltsége a vágás energiáját egy kis élrészre koncentrálja, ez növeli a vágóerőt. Egy ilyen penge, ha csapkodó vagy fűrészelő mozdulattal használják, befelé ívelt formája miatt kevésbé csúszna le a célpontról, vagyis a nyakról. Ez az én megérzésem, lehet, hogy valaki pontosabban ki tudná elemezni.

Jean

Túl könnyű a csapáshoz, és mindenekelőtt hiányzik a lendület. A fűrészelésnél pedig ott a gerincvelő, amit ilyen pengével nehéz elérni.

vajo

Egy éles eszközzel bármit el lehet vágni. A kőkorszakban is köveket használtak. Számomra nem az a kérdés, milyen pengével tették, hanem az, miért vittek volna külön eszközt fejevágásra a csatatérre. Ha tömeges fejlevágásra lett volna szükség, miért nem volt erre külön, szervezett megoldás? Ez az egész értelmetlen. Ha volt is ilyen igény, a kor gondolkodásmódjában kellene keresni a választ.

Markus Sesko

Jean hívta fel a figyelmemet erre a beszélgetésre, és megkért, hogy csatlakozzak, ezért szeretném hozzátenni a magam két fillérjét a kérdéshez. Először a korabeli írott forrásokról szólnék. Ezekkel kapcsolatban az a probléma, hogy a korábbi szövegek többnyire csak a kubitori (首取り), vagyis a fej elvételének aktusát említik, konkrét eszközt azonban nem neveznek meg. Tudomásom szerint egészen a kora újkorig kell várnunk arra, hogy magukról az eszközökről is szó essen. Jó példa erre a 17. század közepéről származó Musha Monogatari (武者物語), valamint a 17. század végéről a Zōhyō Monogatari (雑兵物語). Az előbbi részletesen leírja, miként vette el a fejeket egy bizonyos Mukai Noto no Kami: „Először a földre szorítod az ellenséget, jobb lábaddal rálépsz a jobb karjára. Ezután visszahajtod a shikoro-t, és elvágod a légcsővét. Majd fordított fogással tartod a wakizashi-t, és levágod a fejét.”

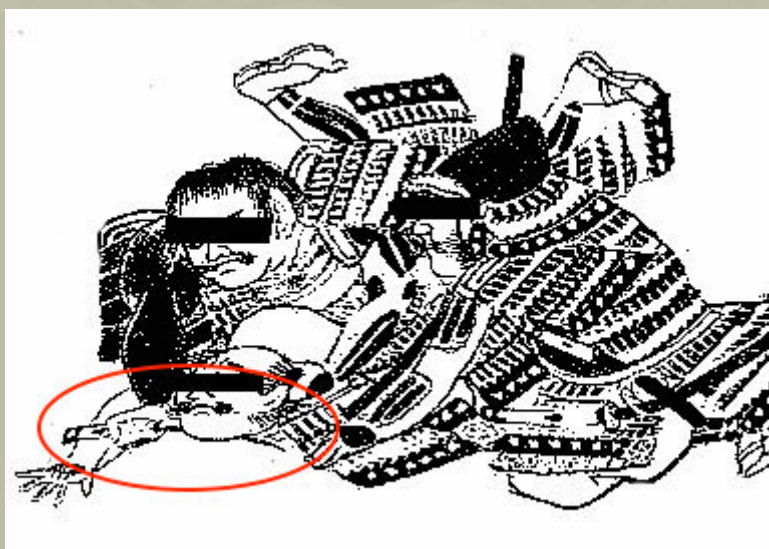
A másik forrás megjegyzi, hogy egy ō-wakizashi-val nehéz lehet a fej levágása, ezért inkább rövidebb pengék használatát javasolja.

Számomra különösen érdekes a wakizashi fordított fogásának egyértelmű említése. Ha megnézzük az alábbi képeket, mindegyiken azt látjuk, hogy a fejet úgy vágják le, hogy a markolatot fordított fogással tartják.

Mivel a nata-szerű pengék vágóéle a görbület belső oldalán helyezkedik el, nyilvánvaló, hogy a bemutatott ábrák egyikén sem ilyen pengét használtak. Mindegyik esetben kifelé ívelő éllel történik a vágás. Ezt a részletek is jól mutatják, bár nem tudom, miért kellett a szereplők arcát kitakarni.

Egy másik problémát is látok. Nem emlékszem olyan ábrázolásra, ahol egy páncélt viselő harcos az övében rendkívül erősen ívelt tört hordana, mint amelyet Bob mutatott a 36. hozzászólásban. Ez persze önmagában nem jelent sokat, lehet, hogy egyszerűen még nem találkoztam ilyennel. Ez inkább csak anekdotikus megfigyelés.

Ha azonban figyelembe vesszük, hogy a nata pontosan ilyen formájú, nehéz nem arra gondolni, hogy az olyan, szamurájkard-szerelékű rövid pengék, amelyeknél a vágóél a befelé ívelő oldalon van, valójában inkább díszes kerti kések lehettek. Elképzelhető, hogy egy kereskedő vagy teaszertartással foglalkozó személy viselte őket, aki valami különlegesre vágott, esetleg egy olyan bushi, aki szívesen kertészkedett.

TheGermanBastard

Bob, azt írtad, hogy fametszeteken láttad a használatukat. Csak úgy tűnt, vagy valóban látszott?

Egyetlen fametszet is elegendő lenne annak bizonyítására, hogy nata-t használtak lefejezésre, de ilyet még nem láttunk.

Használjuk a józan üzleti logikát. Mi eladhatóbb, egy „hírhedt fejevágó” vagy egy bonsai eszköz? A történet mindig segíti az eladást.

Miért találtak volna ki külön fejevágót, amikor mindenütt kardos emberek voltak? Lehet pizzavágót is használni, de attól még ott a kés. Ráadásul a fejevágóként emlegetett eszköz valószínűleg kifejezetten hatástalan lett volna. Ezért gondolom, hogy inkább mítoszból van szó.

Utóirat: a Bob által bemutatott tantō-t néhány éve a Hermann Historica árverésén adták el körülbelül 6000 euróért. A „head cutter” történet ajándék volt a vevőnek, és biztosan segített az ár felfelé mozogásában.

Ed (Shōgun)

Ez a téma korábban is vita tárgya volt itt. Ebben a mostani vitában, ahogy minden vitában, mindkét oldalon vannak vélemények, amelyeket nem könnyű megingatni. Sajnos konkrét, megcáfолhatatlan, dokumentált bizonyíték nélkül csak vélemények maradnak, amelyekben kétség és találgatás keveredik. Könnyen lehet, hogy egy végleges válasz keresése eleve hiábavaló.

Véleményem szerint, definitív bizonyíték hiányában valószínűségekre kell támaszkodnunk, nem abszolútumokra. A rendelkezésre álló bizonyítékok és a józan ész együttese erős érvet szolgáltat amellett, hogy ezek a pengék **nem** fejlevágásra szolgáltak. Ez nem végleges bizonyosság, de a legvalószínűbb magyarázat.

Évekkel ezelőtt a japán partneremnek volt egy szép darabja, az egyik, amit Robert is bemutatott, ezért hazahoztam. Miután itthon hallottam a „kubikiri” kifejezést, rákérdeztem nála, mire azt válaszolta, hogy ez nem más, mint egy nyugati marketingfogás.

Ugyanezen az úton számos japán kereskedőt, valamint az NBTHK fukuokai kirendeltségének egyik bíróját is megkérdeztem, akinek a neve sajnos nem jut eszembe. Mindenki ugyanazt válaszolta, némelyikük mosolyogva: ilyen nem létezett.

Mindannyian azt mondták, hogy ezeket vagy **nata-nak** hívták, ami inkább a praktikus szerszámokra vonatkozott, vagy **hanagatana-nak**, azaz „virágkardnak” a szebb kivitelezésű darabok esetében. A két kifejezést egymással felcserélve használták.

A finoman szerelt, koshirae-val ellátott darabokról azt mondták, hogy a felsőbb osztályok vagy daimjó családok számára készültek, míg az egyszerűbb változatok a köznép, parasztok és hasonlók eszközei voltak.

Személy szerint, és lehet, hogy tévedek, de egyszerűen nem tudok hinni a kubikiri-elméletben.

Átnéztem Yuio Nawa *History of Torture and Punishment* című könyvét, amely számos kivégzési és kínzási módszert ábrázol, köztük lefejezéseket is. Minden egyes ábrázolás kardot vagy fűrészst mutat, de egyetlen olyan eszközt sem, amely nata-ra vagy hanagatana-ra emlékeztetne.

Ismét hangsúlyozom, amit korábban is mondtam: a józan ész azt diktálja, hogy amikor minden szamuráj két kardot viselt, és a csatatér tele volt kardokkal, miért lett volna szükség egy külön eszközre?

Markus dokumentációja egyértelműen rögzíti, hogy wakizashi-t használtak erre a célra: „fordított fogással tartod a wakizashi-t [...] és levágod a fejet.”

Mit tudunk tehát biztosan?

- Nincs olyan példa, amelyen ezek a pengék fejek levágására lennének ábrázolva fametszeteken, tekercseken vagy szövegekben.
- A kubikiri spekuláció.
- Japánban senki nem látott ilyet kubikiri néven árulni, legalábbis eddig.
- Hanagatana néven viszont igen.
- Markus forrásai szerint a wakizashi-t használták.
- Minden ábrázolás kardot vagy fűrészst mutat, nem kubikiri-t.

Ez nem 100%-os bizonyosság, ezt elismerem.

De a jelenleg rendelkezésre álló információk értékelése alapján a legnagyobb valószínűség a nata, nem pedig a kubikiri mellett szól.

Összefoglalva tehát az én álláspontom a következő. Nem maradtak fenn ilyen típusú korai pengék. A korabeli szövegek nem említenek egyértelműen ilyen eszközöket. A csatatéri ábrázolások legalábbis bizonytalanul értelmezhetők. A díszes szerelékű példányok pedig mind a későbbi, Edo-kori időszakból származnak. Végezetül: az egyetlen „fejvágó”, amelyről tudok, az az *Atama Wari* nevű katana, amely Markus *Tameshigiri* könyvében szerepel.

vajo

Ez a tudományos megközelítés. Mindössze annyit tudunk, hogy a hollók feketék. Ez az aktuális tudásállapot, nem bizonyítás. A tudományban nincs végleges bizonyítás. Ha egyszer felbukkan egy fehér holló, minden megváltozik. Egy fejvágó létezése olyan, mint a Loch Ness-i szörny, a jeti, az időutazás vagy az UFO-k: sokat beszélünk róluk, de soha nem bizonyították.

Egyetlen fametszet is elég lenne, amely nata-t mutat be lefejezés közben, de ilyet eddig nem láttunk.

Surfson (Bob S.)

Feladom. Hallgatok a témában, kivéve, ha új példákat találok az adatbázisunk számára, vagy ha előkerül egy korabeli szöveg vagy ábrázolás, amely ténylegesen használat közben mutatja őket. Köszönöm a tartalmas vitát.

Markus Sesko

Én is nyitva tartom a szemem, és frissítem az információkat, ha találok korabeli forrást vagy ábrázolást.

Jean

Bármit is találsz, Robert, az biztosan nem Shintō vagy Shinshintō kori lesz, mint a bemutatott példák.

Guido

Ed, az általad bemutatott nata-típus – a kis kiemelkedéssel a hasaki-nál – **ebi-nata** (海老鉈), vagyis „rákbalta”. Ez arra szolgált, hogy megvédje az élet és a csúcsát, amikor sík felületen fekvő dolgokat vágnak. Vagy esetleg az agy eltávolítására fejezést követően... már nem is tudom, melyik volt az igazi funkció.

ebi-nata (海老鉈) :**Vermithrax16 (Jeremiah L.)**

Kicsit örülök, hogy kimaradtam ebből a vitából.

Az én laikus véleményem a következő:

- Korábban posztoltam egy hasonló furcsa pengét, és beleástam magam a virágvágó kontra egyéb felhasználás kérdésébe. Minden, amit olvastam, szerszámként írja le őket.
- Az eredeti kérdező által bemutatott szép szerelések számomra inkább újraserelt, levágott daraboknak tűnnek. Ha a pikkelyes darabnak vannak papírai, érdemes lenne megnézni, mire vonatkoznak.
- Ha ezek valóban fejvágók lettek volna, és értékesek, már régen kialakult volna egy stabil piacuk.

Némelyik valóban szép, megéri megvenni. De a többség inkább megmaradt pengedarab és átalakított szerelék, egy jó történettel. Ez az én véleményem

Ed

Guido, még soha nem hallottam az ebi-nata kifejezést. Jó tanulni valami újat.

Robert, ne add fel. Senki sem lenne mérges, ha egyszer előkerülne egy megcáfolhatatlan bizonyíték. Addig is, ha tetszenek ezek a darabok, élvezd őket.

Viszont a barátokkal, sör mellett a „fejvágó” történetet mesélném. 😊

Surfson

Köszönöm Ed, nagyon jó volt a hozzászólásod. Őszintén szólva engem sem különösebben vonzanak ezek a darabok. A vitát elindító példány egy teljes kardgyűjteménnyel együtt került hozzám, aztán el is adtam. Üdv, Bob.

Carlo Giuseppe Tacchini

Markus, az általam bemutatott példa a híres *Mongol Invázió tekercsből* származik, és egy tantō–kodachit mutat fordított fogással, amellyel egy mongol tábornok fejét vágják le. Bárki rákereshet a részlet kinagyított képére.

YOJIMBO

Az én kubikiri katakiri-m:

Rich S.

Szép darab. Jó penge és szép koshirae.

Surfson

Szép darab az itteni „gyűjteményünkhöz”, Simon! Ne hagyd, hogy bárki meggyőzzön róla, hogy faszénvágásra vagy bokormetszésre készült! Üdv, Bob.

ROKUJURO (Jean Collin)

Ez a kés **NATA** néven ismert, főként kertészeti eszköz.

Surfson

Éppen most is van egy újabb kubikiri az eBay-en, ezért arra gondoltam, hogy ezt is hozzáadom a gyűjteményünkhöz. Ez ismét egy érv amellet, hogy ezek az eszközök nem fák vágására vagy faszén előállítására szolgáltak.

Wolfmanreid (Reid A.) – 2021. január 23.

Ez egy lenyűgöző téma. Bár én csak kezdő vagyok a japán nihontō, nata stb. témában, van némi tapasztalatom fejek levágásában, mivel sok állatot taglóztam le, báránytól egészen bölényig. Emellett az amerikai hadseregben való részvételem során a tálibok és az ISIS elleni hadjáratokban szemtanúja voltam sok propagandavideónak, amelyek lefejezéseket mutattak, és személyesen vizsgáltam több lefejezett emberi testet is. Végül középkori történelmet tanultam alapszakon, ahol elkerülhetetlenül olvas az ember bírói kivégzések beszámolóit.

Ebből néhány pont:

- Egy fej levágása rendkívül nehéz, esetlen és rendetlen feladat, ha nem tudod, mit csinálsz. Ugyanakkor, ha érted az ízületek működését és a húsbontás alapelveit, elég könnyű gyorsan és tisztán levágni akár egy nagy állat fejét egy kicsi, éles késsel, ha az ember átvágja a légcsövet és a pengét megfelelően a csigolyák közé helyezi. Nem lep meg, hogy a japánoknak részletes magyarázataik vannak arra, hogyan kell ezt végrehajtani, mivel egy hibás mozdulat rendkívül kínos, ráadásul komoly sérülésveszélyt jelent.
- A „fej lehasítása” rendkívül nehéz, még szakembereknek is. Sok középkori és koraújkori beszámoló van, ahol a kivégzők baltákat és kivégzésre tervezett kardokat használtak, és rendre rendetlen munkát végeztek. Azt mondanám, hogy egy halott, elernyedtest fejét még nehezebb levágni, mint egy élőét a testhelyzetek miatt. A bemutatott nata vagy „kubikiri” pengék teljesen alkalmatlanok lennének erre. Ha nem tudsz csontozni és ízületezni, a fűrész sokkal jobb, tisztább és biztonságosabb eszköz a lefejezéshez, amit a korabeli japán tekercsek és leírások is megerősítenek.

Másrészt egyetértek azokkal, akik a hétköznapi használatot javasolják, még a finom és egzotikus pengéknél is. Szoros hasonlóságot mutatnak szakosított betakarító eszközök stilizált változataival, például sarlókkal, amelyeket ma is használnak elmaradt területeken vagy arboristák, gyümölcsösökben, növényi száraz, nádszálak vágására, kis ágak pontos és tiszta levágására, kosárkészítéshez és halhálók szövéséhez.

Ha figyelembe vesszük, hogy Japánban ezek a „mezőgazdasági” vagy kertészeti feladatok az Edo-korra már nagyon rituáléssá és stilizálttá váltak, és gazdagok számára is „elit” tevékenységet jelentettek, könnyen elképzelhető, miért rendelhettek gazdagok elegáns nata-kat gyönyörű szereléssel és edzett éllel.

Nagyon érdekes és informatív vita, sokat tanultam, várom mások véleményét.

Bazza (Barry T.)

Reid, köszönöm, hogy ilyen „földhözragadt” módon írtál a lefejezésről. Van egy gondolatom, de előbb meg kell találnom egy könyvet... ez eltarthat egy ideig.

Jeff E.

„Először a földre szorítod az ellenséget, jobb lábaddal rálépsz a jobb karjára. Ezután hátrahajtod a shikoro-t, és elvágod a légcsövét. Majd a wakizashi-t fordított fogással tartva levágod a fejét.”

Markus, nem vitatkozom, csak kíváncsi vagyok: a „wakizashi” szót milyen gyakran használták a régi időkben? Az elmúlt 15 év tapasztalata alapján a „shoto” kifejezést hallottam, ami minden 2 shaku alatti pengére utal.

Jeff E.

Reid, észrevettem, hogy csak a „fej levágására” koncentráltál. Mi a helyzet a szeleteléssel? A pengék valószínűleg mezőgazdaságiak, de mivel sok éve Walter Sorrells készített nekem egyet egyedileg, és szeretek néha kicsit elfantáziálni.

A régiségeken, amiket láttam, a keresztmetszet mindig **kata-kiriha** volt. Asztalosként látom, hogy ez a forma lehetővé teszi, hogy a felhasználó a vágott felülethez közel és síkban dolgozzon, és akár az ízületek között is könnyen csússzon a penge.

Látjuk a kata-kiriha keresztmetszetet a hocho-knál is, így kíváncsi vagyok, pontosan mire szolgált ez a forma.

Lehettek ezek fejbőrt vágó kések?

Ian Bottomley

Ezt a témát korábban is tárgyaltuk. Tudomásom szerint a nata főként ceremóniális funkciójú volt. Amikor meghívták az embert teaceremóniára, egy szolga vitte a nata-t, és úgy tett, mintha levágná az elképzelt ágakat és leveleket, amelyek beakadhatnak a vendég ruhájába. Sok évvel ezelőtt volt nekem is egy, amelynek a pengéje dupla ívben végződött, lyukkal, madárfejre hasonlított. Gyönyörűen faragott tokban és markolatban volt, felirat szerint egy buddhista szerzetes faragta, tehát nem valaki, aki fejek levágásához akart kést.

Wolfmanreid

A gerinc, az izmok és az inak átvágásának, valamint egy nagy testű emlős fejének eltávolításának leghatékonyabb módja karddal vagy kard jellegű pengével a húzó vágás, illetve az ahhoz hasonló mozdulat alkalmazása. Egy megfelelően éles penge könnyen bemegy az intervertebrális térbe, különösen, ha a kard ívelt.

Ugyanakkor véleményem szerint ezeknél a kubikiri és nata pengéknél a vágóél a görbület rossz oldalán van, így nem hatékony. Ha megnézel egy bőrvágó vagy csontozó kést, a vágóél a külső görbületen van, ahogy a wakizashi, katana, szablya, shamshir esetén is. Ez a leghatékonyabb pengeforma az ilyen vágáshoz.

Curran

- Ahogy Jean mondta, véleményem szerint a legtöbb nata csak romantikusan kubikiri-ként van emlegetve.
- Ahogy Reid is mondta, egy fej levágása nem olyan, mint a sonka szeletelése. Sokkal nehezebb, néha elrontod a csont miatt.

Disznót vagy tehenet viszonylag szerény késsel is lehet feldolgozni. Személy szerint nem előre görbülő pengét választanék.

– Feleségem florista és ikebana tanulmányai során hasonló, kis kést használt, általában fordított fogással, húzó mozdulattal, a penge kissé nagyobb a csúcsnál, ahol a húzó mozdulat kezdődik a penge alsó részén.

Anthony de Vos

Itt már két, egymáshoz nagyon hasonló koshirae-t is láttam nata-pengéhez, az egyiket fehér pikkelymintás borítással, a másikat zölddel, amely most már a tulajdonomban van. Nagy meglepetés volt számomra, amikor a legutóbbi japáni utam során mindkettőből

találtam egy-egy példát ugyanazon a helyen, a Tottori-ban található Watanabemúzeumban. Mekkora az esélye ennek...

AntiquarianCat

Valószínűleg az ismereteim hiányosságából beszélek, ráadásul japánul sem tudok olvasni, ami erősen korlátozza a keresési lehetőségeimet. Mindazonáltal a kubikiri kifejezésre a Google Scholarben talált, valamelyest kapcsolódó találatok kizárólag a karddal végzett tameshigiri-hez kötődnek. Ha valóban létezett volna egy fordított élű kubikiri, amelyet fejek levágására használtak, akkor nem kellene legalább néhány krónikában említést találnunk róla?

Például az Imjin-háborúról szóló kínai feljegyzések részletesen beszámolnak arról, hogy a japánok kardokat használtak emberek ellen, és orrokat vágtak le trófeaként, mégsem tesznek említést külön fejevágó eszközről. Tudomásom szerint más háborúk krónikái sem utalnak ilyenre.

Természetesen elképzelhető, hogy tévedek, és a japán szakirodalom valóban tárgyalja egy fordított élű fejevágó eszköz használatát. Azt is elismerem, hogy a saját, korlátozott ismereteim miatt nem találok ilyen forrásokat. Mégis, ha ez így van, nem a legegyszerűbb magyarázat az, hogy az ilyen módszert nem alkalmazták fejek levágására, legalábbis nem rendszeresen, intézményesült formában?

Surfson

Két álláspont létezik.

Az első, és véleményem szerint a népesebb tábor úgy gondolja, hogy ezeket az eszközöket bonsai metszésére, kertészeti munkákra, esetleg faszén darabolására használták.

A második csoport szerint viszont a csatatéren, fejek levágására szolgáltak

A második elmélet legnagyobb problémája az, hogy rendkívül nehéz, szinte lehetetlen olyan fametszeteket találni, amelyek egyértelműen ábrázolnák ezeknek az eszközöknek a használatát.

Az első elmélet gyenge pontja ugyanakkor az, hogy sok ilyen darab rendkívül igényesen kovácsolt, teljesen polírozott, és nagyon finom koshirae-val van ellátva. Ez nem az a kivitel, amelyet egy egyszerű, faszén vagy növények vágására szolgáló szerszámtól várnánk.

Úgy gondolom, hogy mindenképpen szükség lenne egy alapos, átfogó kutatásra, amely régi fametszetekben keresne példákat ezeknek az eszközöknek a használatára, bármelyik irányban is. Úgy rémlik, hogy egyszer láttam egy olyan metszetet, ahol egy elesett ellenfél fejének levágására használtak ilyet, de sajnos akkor nem mentettem el.

Dave R

A G. C. Stone-féle Glossary-n kívül létezik-e bármilyen más forrás, amely nem rá hivatkozik? A minőséggel kapcsolatban pedig felmerül a kérdés, hogy léteznek-e ezekből a pengékből egyszerűbb, díszítetlen változatok is?

A minőség megítélése természetesen nézőpont kérdése, ugyanakkor személyes benyomásom az, hogy Edo-kori Japánban szinte bármilyen penge, vagy más hasonló tárgy, amely elhagyta a konyhát és nyilvánosan viselték, olyan szerelést kapott, amely a viselő társadalmi státuszát tükrözte.

Tonkotsu

Íme az én kubikiri tantō-m, illetve nata-m. A saját feltételezésem szerint bonsai metszésére szolgáló eszköz lehetett. Figyelembe véve, hogy sok bonsai rendkívül értékes és nagy becsben tartott tárgy volt és ma is az, egy tehetős személy aligha sajnálta volna a költséget egy kifejezetten erre a célra készített, különleges metszőeszközre.

Surfson

Ez a példány valóban hasznos, praktikus jellegűnek tűnik, Dick. Érdekes kérdés, hogy a bonsai metszését vajon nem lenne-e célszerűbb apró fogazással ellátott pengével végezni. Köszönöm, hogy hozzájárultál a Kubikiri gyűjteményhez.

DoTanuki yokai

Szerintem ez inkább egy japán bambuszművész eszköze lehet, mint ahogy a videó 12. percén is látható. Ha valaki samurai osztályba tartozik, és szeret bambusszal dolgozni, miért ne készíttetne egy szép koshirae-t, hogy ezzel is kifejezze társadalmi státuszát?

Tonkotsu

Azt hiszem, fején találtad a szöveget.

Surfson

Érdekes lehetőség, bár a videóban látott penge egyenes.

Surfson

Egy másik „kubikiri” jelölt fényképei:

Carlo Giuseppe Tacchini

A régi tekercseken is megjelennek, amelyek általában megbízhatóbb forrásnak számítanak, mint a későbbi fametszetek (a kép bal szélén lent).

Itt ér véget ez az összefoglaló. A konklúziók levonását mindenki saját belátására bízom. Az áttekintés nem csupán a kubikiri kérdését foglalja össze, hanem jól érzékelteti azt is, milyen nehéz egyes témakörökben határozott, minden kétséget kizáró álláspontot kialakítani. A legtöbb, amit tehetünk, hogy összegyűjtjük a rendelkezésre álló információkat, majd kritikusan elemezzük őket. Ezzel nemcsak a nihontō világával kapcsolatos ismereteinket bővítjük, hanem közelebb kerülünk annak megértéséhez is, hogy nem minden kérdésre adható egyértelmű válasz, és nem mindig jelenthető ki teljes bizonyossággal, mi volt egy adott tárgy valódi rendeltetése, vagy miként zajlottak le egyes történelmi gyakorlatok.

A fordítás az alábbi cikk felhasználásával történt: <https://www.militaria.co.za/nmb/topic/23725-kubikiri-korner/>